

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Маринела Параскова Младенова, член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР” в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност *Български език – морфология и синтаксис*, обявен от Софийски университет „Климент Охридски” в ДВ бр.100 от 15.12.2017 г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена доцент д-р Савелина Банова Банова

I. Обща оценка на кандидата

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” доцент д-р Савелина Банова Банова е единствен кандидат. Тя завършва специалност „Българска филология” (с втора специалност „Философия“) в СУ „Климент Охридски“ през 1975 година и през 1988 г. успешно защитава дисертация на тема *Морфонология на българския глагол*. От 1975 работи като преподавател по български език за чужденци във Филиала на ИЧС в Сливен, а от 1981 година – като асистент в Департамента за езиково обучение, СУ “Св.Кл. Охридски“, където се хабилитира с хабилитационен труд на тема: *Грамматическата категория род: параметри и реализации*. Специализирала е в университетите в Лайден (2005) и Сегед (2012), била е гост-лектор в Ягелонския университет, Краков, Полша и в Сегедския университет, Унгария. Доц. Банова е ръководител на *Катедра български език и специализирано обучение* (от 05.2014), от 2018 год. е член на *Департаментен научен съвет* при СУ “Св. Кл. Охридски”. В периода 06.2012–07.2016 е ръководител на *Научна лаборатория по приложна лингвистика*, СУ “Св.Кл. Охридски”, от 2009 год. е член на *Европейската Лингвистична асоциация*, а от 2017 – на българо-унгарската редакционна колегия, поредица *Current Issues in Law and Beyond on EU Level (том 2 и посл.)*, Сегед. Ръководител е на 4 проекта, финансирани от ФНИ на СУ “Св.Кл. Охридски”.

Обща характеристика на представената за участие в конкурса творческа продукция

Общата научна продукция на доц. д-р Савелина Банова Банова включва 62 публикации, от които 3 книги и две учебни помагала. От тях за участие в конкурса, са представени 27 публикации (две от тях под печат), в това число – една монография, 8 статии в

чуждестранни и 18 статии в български издания. Освен тях, приложени са и 5 отпечатани резюмета от доклади на международни научни форуми. С тази научна продукция се свързват 41 забелязани от авторката цитирания.

В научноизследователските търсения на доц. Банова могат да се очертаят няколко теми, с които са свързани основната част от публикациите ѝ. На първо място сред тях са проучванията върху проблеми на морфологията и синтаксиса на българския език в теоретичен и приложен план, с оглед усвояването на езика като чужд. Те са в центъра на изследователския ѝ интерес и в представената монография на тема: *Езиково усвояване: вариации в параметрите при морфосинтактични реализации в междинния български език (УИ СУ "Св. Климент Охридски", 2018)*. В труда намират обобщение дългогодишният опит и наблюдения на авторката върху проблемите, свързани с усвояването на българския език като чужд. Конкретно поставената цел е теоретично да бъде изследван междинният български език, като акцентът пада върху употребата на притежателните местоимения и приглаголните клитики. Паралелно с това доц. Банова коментира редица важни от теоретична и от приложна гледна точка въпроси, свързани с билингвизма и мултилингвизма, с характера на езиковата интерференция, с фактора възраст при усвояване на чужд език и т.н. В изследването е демонстрирано отлично познаване на актуалната българска и чуждестранна специализирана литература по проблема. В основата на анализа на междинния български език са данни, събрани от речевата продукция на над 50 участници с изходни езици английски, арабски, арменски, вьетнамски, гръцки, испански, кирунди, китайски, корейски, монголски, немски, турски, унгарски, френски и японски. Доц. Банова застъпва тезата, че анализът на допусканите грешки позволява да се представят някои вътрешни процеси в междинния език при овладяването на българския като чужд, както и да се получи информация за отделни универсалии, свързани с езиковото усвояване и различните психолингвистични процеси, протичащи паралелно с това. Втора глава на монографията е посветена на притежателните местоимения в българския език от морфологична, синтактична и семантична гледна точка. Синтезирано са представени основните характеристики на този клас думи, паралелно са коментирани въпроси на конкуренцията при употребата на притежателното и възвратно притежателното местоимение, на конкуренцията при употребата на пълните и клитичните форми, като авторката представя и експериментално изследване на конкуренцията при употребата на притежателното и възвратно притежателното местоимение в трето лице единствено и множествено число.

Трета глава, озаглавена *Притежателните местоимения в междинния български език*, има определено приносен характер и разкрива уменията на доц. Банова за задълбочен, многостранен и прецизен анализ на проучвания проблем. Много важни от теоретична и приложна гледна точка са изведените характеристики на междинния български език по отношение на етапите при усвояването на приименните клитики по нивата на *ALTE* (които са обобщени и в табличен вид), прецизният анализ на допусканите грешки при разглежданите типове трансформационни модели, както и свързаните с него генерализирани правила, изведени от авторката. Опитът ѝ на дългогодишен преподавател по български език като чужд, съчетан с отлична библиографска осведоменост и лингвистична интуиция допринасят изведените и допълнени правила за словоредата на приглаголните клитики в четвърта глава на монографията (*Словоредът на приглаголните клитики*) да звучат аргументирно и убедително. С приносен характер е и пета глава, озаглавена *Приглаголните клитики в междинния български език*. С демонстрирания и в предходните части на изследването прецизен подход са анализирани словоредните вариации при употреба на клитиките от неносители на българския език, коментират се възможните грешки, търсят се причини за допускането им и се извеждат генерализирани правила, свързани с употребата им. В монографията си авторката коментира някои от най-сложните проблеми, с които се сблъсква преподаващият български език на чужденци, очертава тенденциите в на пръв поглед хаотичното допускане на различни типове грешки, търси причините за тях, извежда междинни правила и отстоява тезата, че „лингвистичните вариации са резултат от универсално действащи механизми на опростяване чрез избиране на по-слабо маркиран модел“ (212 стр.).

С разглежданата в монографията проблематика са свързани и част от по-ранни проучвания с приносен характер, представени в статиите *Словоредът на приглаголните клитики в българския език: славянски и балкански черти*; *Дескриптивен поглед върху едно словоредно явление в българския език*, *Предизвикателство при описанието на морфологичните особености на междинния български език*, *Non-original speech production: a project for description of its morphological features*. и др. Резултат от интереса ѝ към отделни синтактични, морфологични и морфосемантични особености на българския език са редица други публикации, публикувани в български и чуждестранни издания (*Въпросителните изречения в българския език на англофони*; *Към описанието на българското глаголно спрежение*; *Грамматическата категория род – един морфосемантичен поглед*; *За морфологичното приобщаване на глаголните*

заемки, навлизащи в българския език под влияние на компютърните технологии; За съгласуването по род на еловото причастие в състава на предиката; Аористно причастие вместо имперфектно причастие в пресата – преход в употребата?, Отново за рода на думата колега; Отново за категорията род; Един колега, една колега, една колежка; Събитието в глагола: за формообразуването на глагола – основа и флексия и др.).

Специално трябва да бъдат отбелязани и изследванията на авторката в съпоставителен план с унгарски език, имащи приносен характер и разкриващи редица интересни етнолингвистични, културологични и морфологични наблюдения върху двата езика (*Поздравите в български и унгарски – съпоставително изследване, Съпоставителен анализ на детерминацията в български и унгарски с оглед на усвояването на български език от унгарци; Българско-унгарски (не)успоредици; The Acquisition of the Communicative Act of Greeting: Language Parallels between Hungarian and Bulgarian; The native element in 'brand new' loan verbs: adaptation strategies in Bulgarian and Hungarian.*

Заклучение

Представената научна продукция, откритите приноси с теоретична и приложна значимост и новаторската проблематика в част от публикациите ми дават основание да препоръчам на почитаемото Научно жури да подкрепи кандидатурата на доцент д-р Савелина Банова Банова за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност *Български език* (българска лексикология и лексикография).

Член на журито: доц. д-р Маринела Младенова

16.04. 2018